Ekhvan näkemykset hallintovaliokunnalle 7.11.

6.11.2024

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Ekhvan pääpointit

- **Jälkikäteistarkastuksen omavastuun lisääminen heikentää hyvinvointialueiden ennustetta n. 300milj. euroa. Epärealistista kustannusodotusta ei ole syytä syventää**
  - Soten kustannuskehitys on aina ollut kasvava, negatiivinen kehitys ei ole realismia ilman mittavaa velvoitteiden purkua
    - Eksoten (ensimmäisiä vapaaehtoisia kuntayhtymiä) neljänä ensimmäisen vuonna 2010-2014 syntyi alijäämää, mitkä katettiin neljän vuoden kuluessa
    - Ekhvan osalta integraatiovaiheen sopeutusmahdollisuudet on ulosmitattu jo Eksoten aikaan
    - Kustannuskehityksen taittumiseen menee väistämättä aikaa integraation jälkeen
- **Asiakasmaksuihin esitetyt muutokset lisäävät rahoituksen ennakoimattomuutta ja aiheuttavat lisätyötä**

ETELÄ-KARJALAN hyvinvointialue

Eksote 2010 ja Ekhva 2024

Miten integraatio toteutui ja näkyi taloudessa

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Eksoten kustannuskehitys vs. kuntien sote 2006-2022

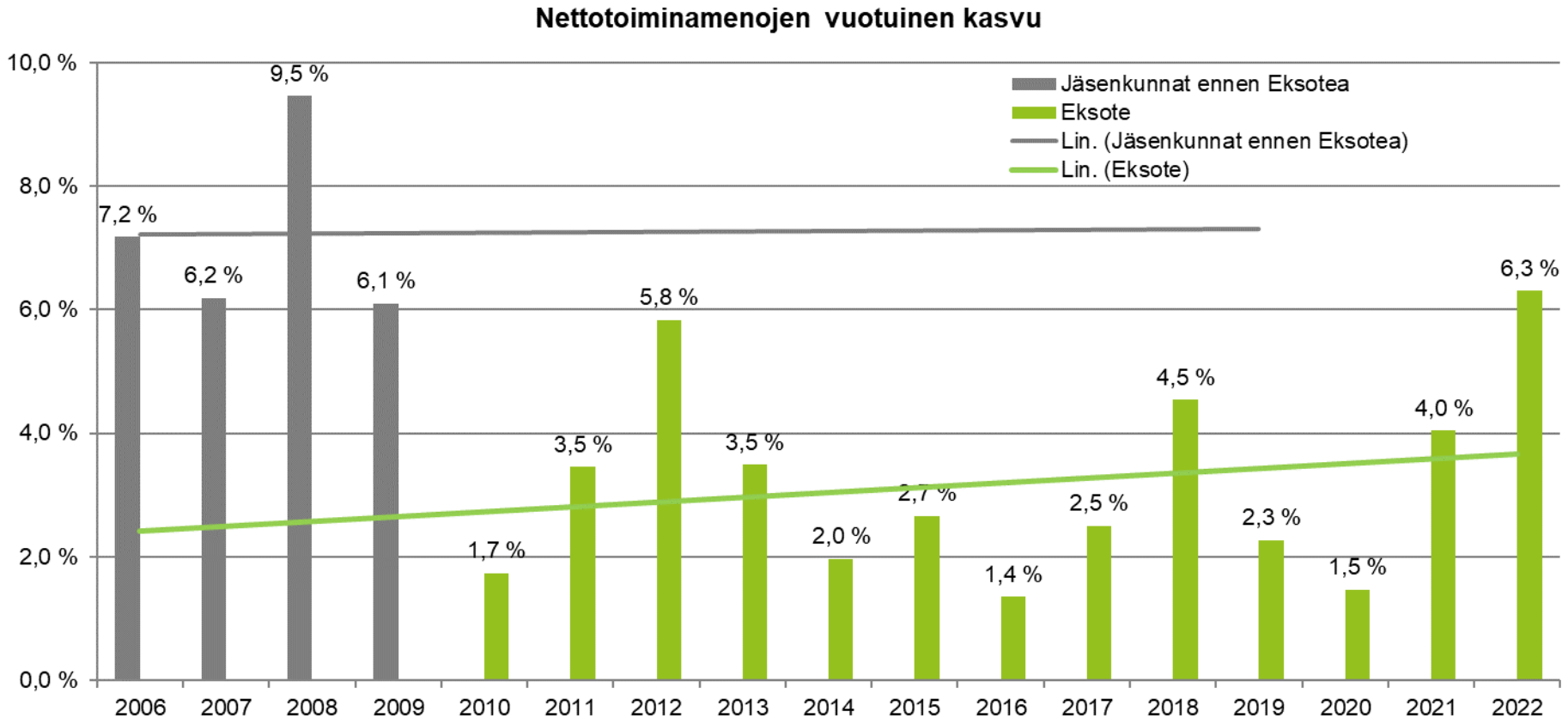

- Alijäämää 4 ensimmäisenä vuotena
- Vuoden 2020 vuotuisissa kustannusmuutoksissa eliminoitu 29,4 milj. euron takautuva palkkaharmonisointi

- NHG:n teki selvityksen Eksoten toiminnasta vuosina 2014-2018. mukaan Eksote onnistui tuottamaan palvelut tehokkaasti ja pärjäsi sairaanhoitopiirien välisissä vertailuissa erittäin hyvin. Keskimäärin menojen kasvu on ollut Eksotessa n. 2-3 % vuodessa.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alijäämät	-1,6	-9,2	-15,4	-10,1	+11,7	+10,5	+14,4	+1,2	-16,0	-1,2	-28,3	+28,9	+11,8
Alijäämät cum.	-1,6	-10,7	-26,2	-36,3	-24,6	-14,1	+0,2	+1,5	-14,6	-15,7	-44	-15,2	-3,3

* Alijäämät sisältävät 29,4 milj. euron palkkaharmonisoinnin v. 2020

ETELÄ-KARJALAN hyvinvointialue

Kertyneet ylijäämät vuoden 2026 lopussa

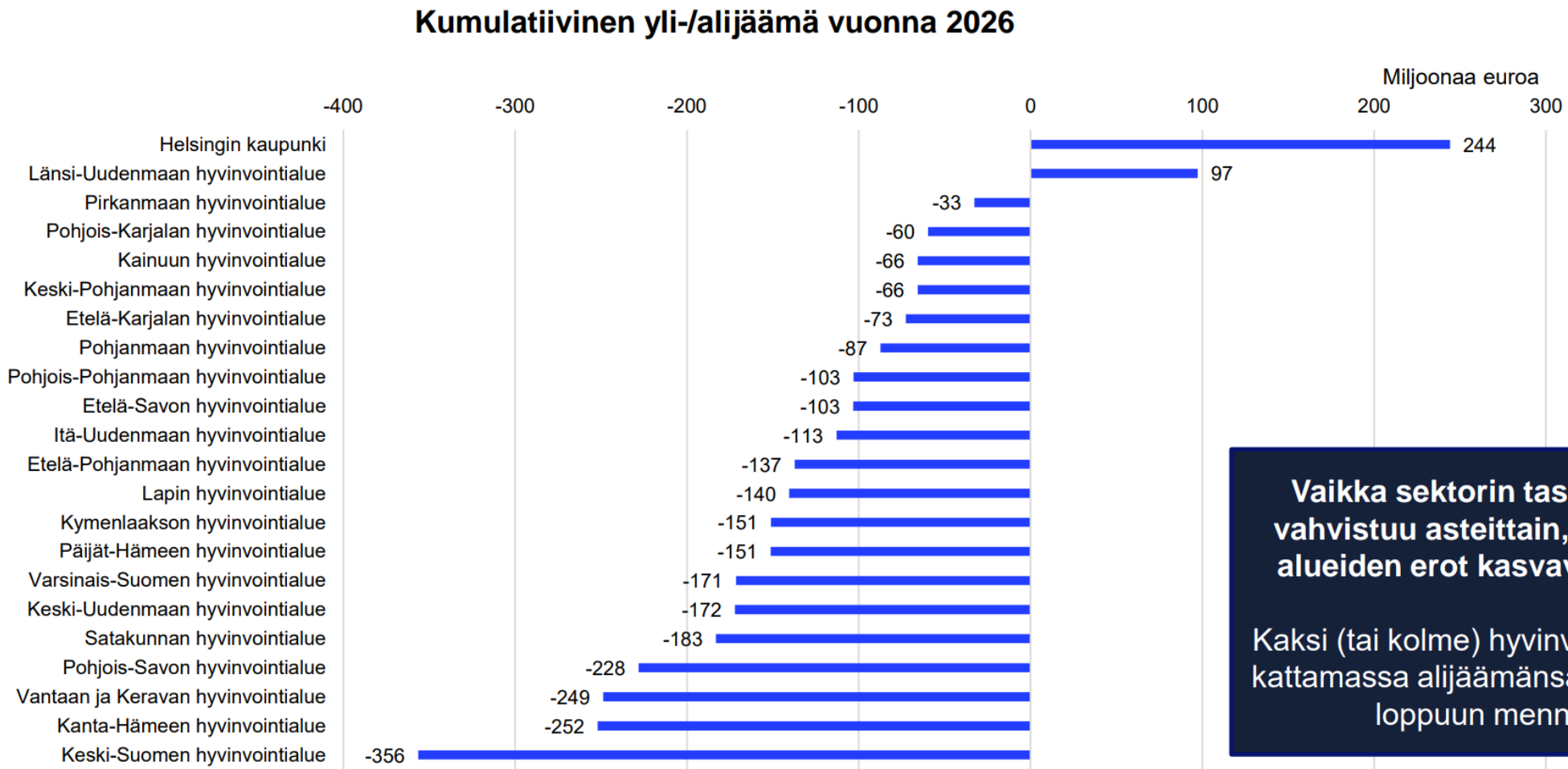

Vaikka sektorin tasolla tilanne vahvistuu asteittain, yksittäisten alueiden erot kasvavat suuriksi.

Kaksi (tai kolme) hyvinvointialuetta on kattamassa alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä.

Copyright © Finwise Advisors Oy

Kertyneet ylijäämät kulukasvun skenaarioissa

Toimintakulujen kasvu +2 % per vuosi

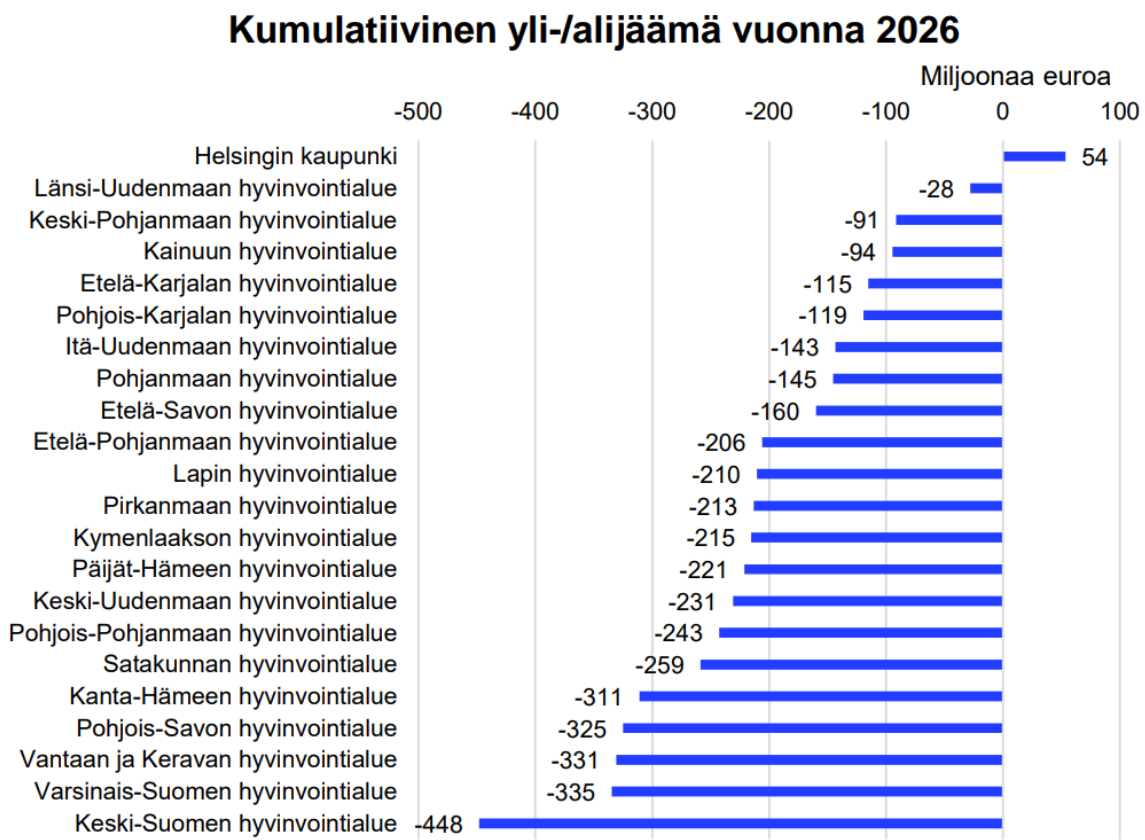

Toimintakulujen kasvu -2 % per vuosi

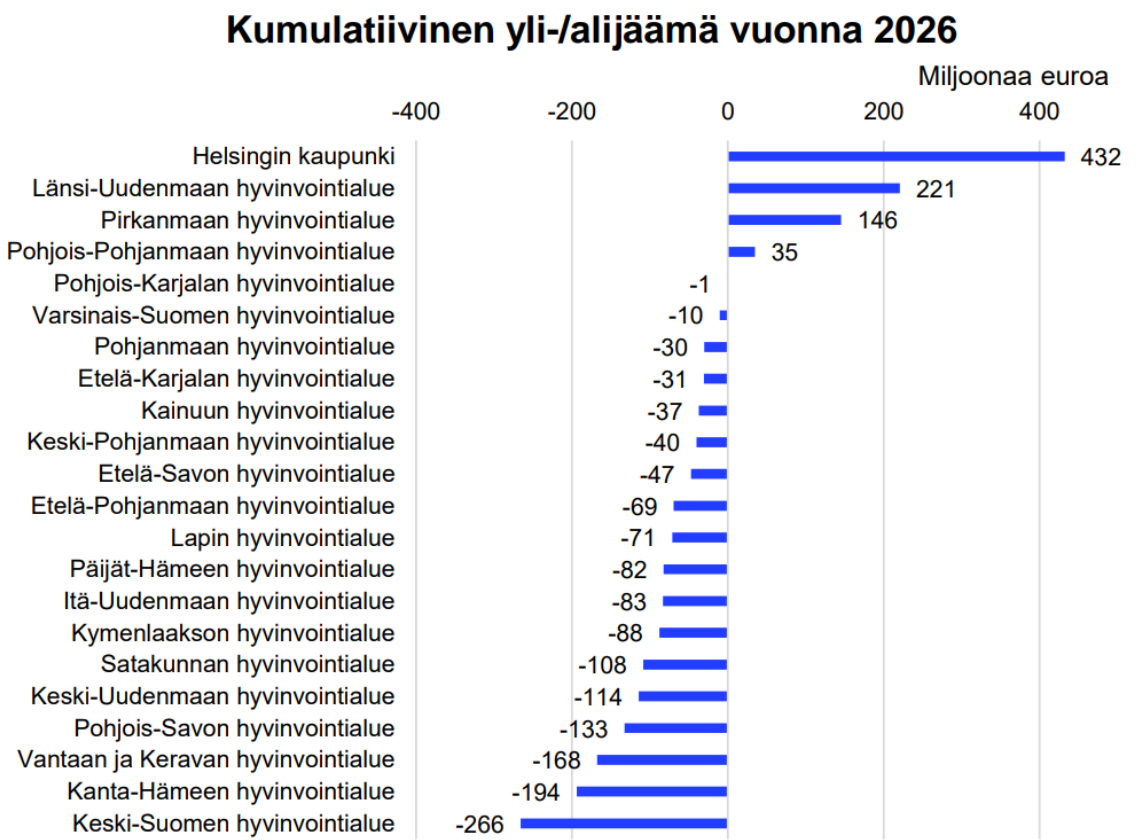

Copyright © Finwise Advisors Oy

Koonti: Skenaarioiden vaikutukset

Skenaario	Kustannusvaikutukset	Henkilöstövaikutukset	Palveluiden järjestämisen lakisääteisyys	Muut vaikutukset / riskit	Talouden arviointi-menettely v. 26 jälkeen*
Skenaario 1: "Suoraviivaisimmat toimenpiteet"	• *Matalin skenaarioista – ~20 M€ sopeutus jää vielä kauas kokonais-sopeuttamistarpeesta*	• *Ei merkittäviä vaikutuksia: tehtäväsiirtoja sekä eläköitymisiä ja poistumia hyödynnettävä*	*Ei merkittäviä vaikutuksia*	*Muutokset toteutettavissa, ei suuria vaikutuksia organisaation toimintakykyyn*	*Kyllä*
Skenaario 2: "Lisää kunnianhimoa tavoitteisiin ja toiminnallisiin uudistuksiin"	• *~30 M€ sopeutus jää reilusti kokonais-sopeuttamistarpeesta, mutta vuoden 2026 jälkeen vaikutukset voimistuvat*	*Keinoja esimerkiksi:* • *Tehtävämuutokset ja -siirrot* • *Eläköitymisen ja poistumien tavoitteellinen hyödyntäminen*	*Ei merkittäviä vaikutuksia*	*Muutokset toteutettavissa, ei suuria vaikutuksia organisaation toimintakykyyn*	*Kyllä*
Skenaario 3: " Laajat toiminnalliset muutokset ja toteutus nopeammassa aikataulussa"	• *Noin 41 % Skenaariota 2 korkeampi vuosille 2025-2026, mutta ~50 M€ sopeutus ei siltikään vielä riittävä*	*Keinoja esimerkiksi:* • *Laajat tehtävämuutokset ja -siirrot* • *Eläköitymisen ja poistumien tavoitteellinen hyödyntäminen*	*Mahdollisia vaikutuksia*	*Mahdollisia vaikutuksia organisaation toimintakykyyn ja välilliset vaikutukset henkilöstöön*	*Kyllä*
Skenaario 4: " Kunnianhimoinen toteutus ja sen lisäksi pakottava määrä ylimääräisiä toimenpiteitä sopeuttamistavoitteeseen pääsemiseksi"	• *~112 M€ sopeuttaminen riittävä alijäämän kattamiseksi*	*Keinoja esimerkiksi:* • *Tehtäväsiirrot* • *Eläköitymisen ja poistumien tavoitteellinen hyödyntäminen* • *Irtisanomiset* • *Lomautukset*	*Merkittävät vaikutukset*	*Merkittäviä vaikutuksia asiakkaiden ja potilaiden palveluihin, organisaation toimintakykyyn ja henkilöstöön*	*Ei, mutta arviointimenettely todennäköisesti käynnistyy palveluiden järjestämisen lakisääteisyyden toteutumiseen liittyen*

Lähde: NHG analyysi

Skenaariokohtaiset vaikutuksien arvioinnit on kuvattu tarkemmin sivuilla 52-65

*Perustuen siihen tuleeko kokonaissopeuttamistarve 112M kasaan ja kumulatiivinen alijäämä katettua.

Keskeiset havainnot

- **Skenaario 1** on toteuttavissa, mutta kustannusvaikutukset ovat alhaiset
- **Skenaario 2** osalta kustannusvaikutukset pystytään toteuttamaan kevein henkilöstövaikutuksin ja lakisääteisiä palveluita vaarantamatta
- **Skenaario 3** on kustannusvaikutuksiltaan skenaariota 2 korkeampi, mutta vaatii tiukemman aikataulun puolesta toimeenpanolta enemmän, jotta negatiiviset muut vaikutukset saadaan minimoitua – henkilöstövaikutusten osalta kustannushyötyjen realisoituminen vuoteen 2026 mennessä on mahdollista ilman irtisanomisia, mutta vaatii eläköitymisten, poistumien ja tehtäväsiirtojen todella onnistunutta hyödyntämistä
- **Skenaario 4** on ainoa, joka ei johda talouden arviointimenettelyyn, mutta tällöin muut vaikutukset ovat voimakkaita – skenaarion toteutuminen vaatii esimerkiksi irtisanomisia myös muista kuin toiminnallisista syistä

ETELÄ-KARJALAN hyvinvointialue

Ekhvan talouden sopeutus skenaario 3:n mukaisesti: alijäämät tulevat katetuksi v. 2028

	2025	2026	2027	2028
Henkilöstö	-4,1	-8,8	-11,6	-11,7
Ostot	-12,0	-23,5	-27,2	-27,3
Tuotot	0,2	1,1	1,8	1,8
Sopeuttaminen tilikaudella yhteensä	**-16,2**	**-33,3**	**-40,6**	**-40,8**
Tilikauden ali/ylijäämä	**-14,0**	**10,4**	**26,3**	**49,4**
Kumulatiivinen ali/ylijäämä	**-84,0**	**-71,3**	**-42,6**	**4,6**

* Tuotot on eriytetty henkilöstön sopeutuksesta

ETELÄ-KARJALAN hyvinvointialue

Asiakasmaksut

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Asiakasmaksut

- Asiakasmaksujen vaikutuksia ei tulisi vähentää etukäteen, vaan huomioida todellisten vaikutusten mukaan jälkikäteistarkistuksessa.
  - Maksujen korotusvaikutuksia ei voida luotettavasti laskea etukäteen
  - Onko korotus laskettu HVA-indeksin ylittävältä osalta vai täysimääräisenä?
  - Maksukaton vaikutus korostuu ja lisää työtä hyvinvointialueilla
    - Luottotappiot ja lisääntyvät maksujen alentamis- / perimättä jättämishakemukset (asiakasmaksujen poistaminen ensisijaista suhteessa toimeentulotukeen)
  - Maksukyky ikääntyvillä heikompi – alueellinen epätasa-arvo lisääntyy
- Digitaalisten ja etävastaanottojen kasvua tavoitellaan, mutta kansallisesti ei ole sovittu näiden asiakasmaksuista ja käytännöt vaihtelevat laajasti eri alueilla. Jos asiakasmaksuperusteet eivät ole selkeät, voi hidastaa digitaalisten palveluiden käyttöönotto.

Rahoitusmalli ja esitetyt muutokset tulevat eriyttämään alueet

ETELÄ-KARJALAN hyvinvointialue

Rahoituksen jälkikäteistarkistus

- Laskennallisen rahoituksen tasoa ei tulisi täysin irrottaa hyvinvointialueiden toteutuneista käyttökustannuksista, jotta hyvinvointialueilla on edellytykset hoitaa niille osoitetut tehtävät
- Jälkikäteistarkistukseen kirjattu omavastuu rahoituksen osalta vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta samassa suhteessa kuin hyvinvointialueet valtakunnallisesti sopeuttavat toimintaansa
    - omavastuu leikkaa syntyneet ylijäämät seuraavien vuosien rahoituspohjasta.
    - Alijäämien kattamiseen ja lainojen maksamiseen tarvittavaa ylijäämää kertyy vain ensimmäisenä ”plussalle” päässeille
- Alijäämät ovat syntyneet korkeammilla asukasluvuilla, mutta jälkikäteistarkistus tehdään vähentyneen väestömäärän mukaan

Ylijäämien kehitys alueittain: skaala on laaja

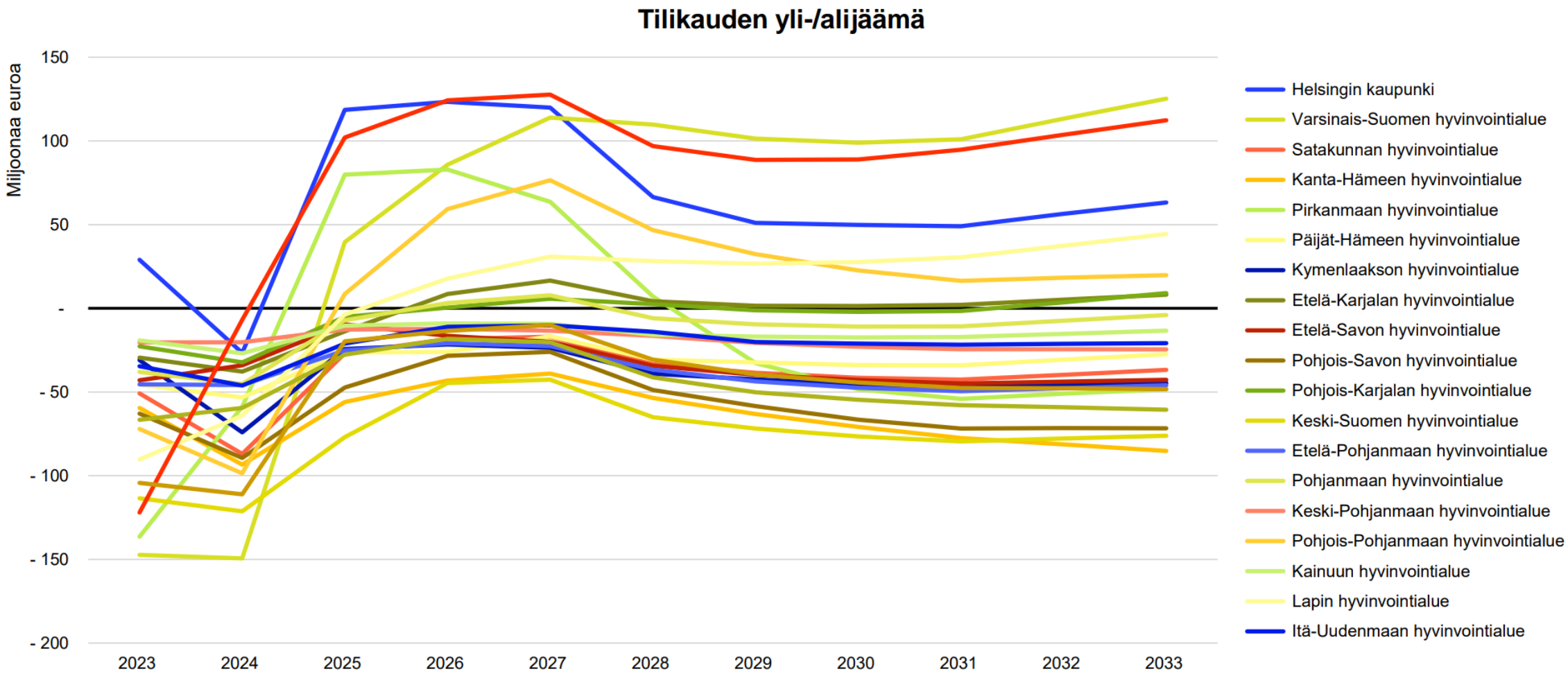

Copyright © Finwise Advisors Oy

Rahoitusta vähentävä tarkistus vuonna 2028 katkaisee tuloksen vahvistumisen

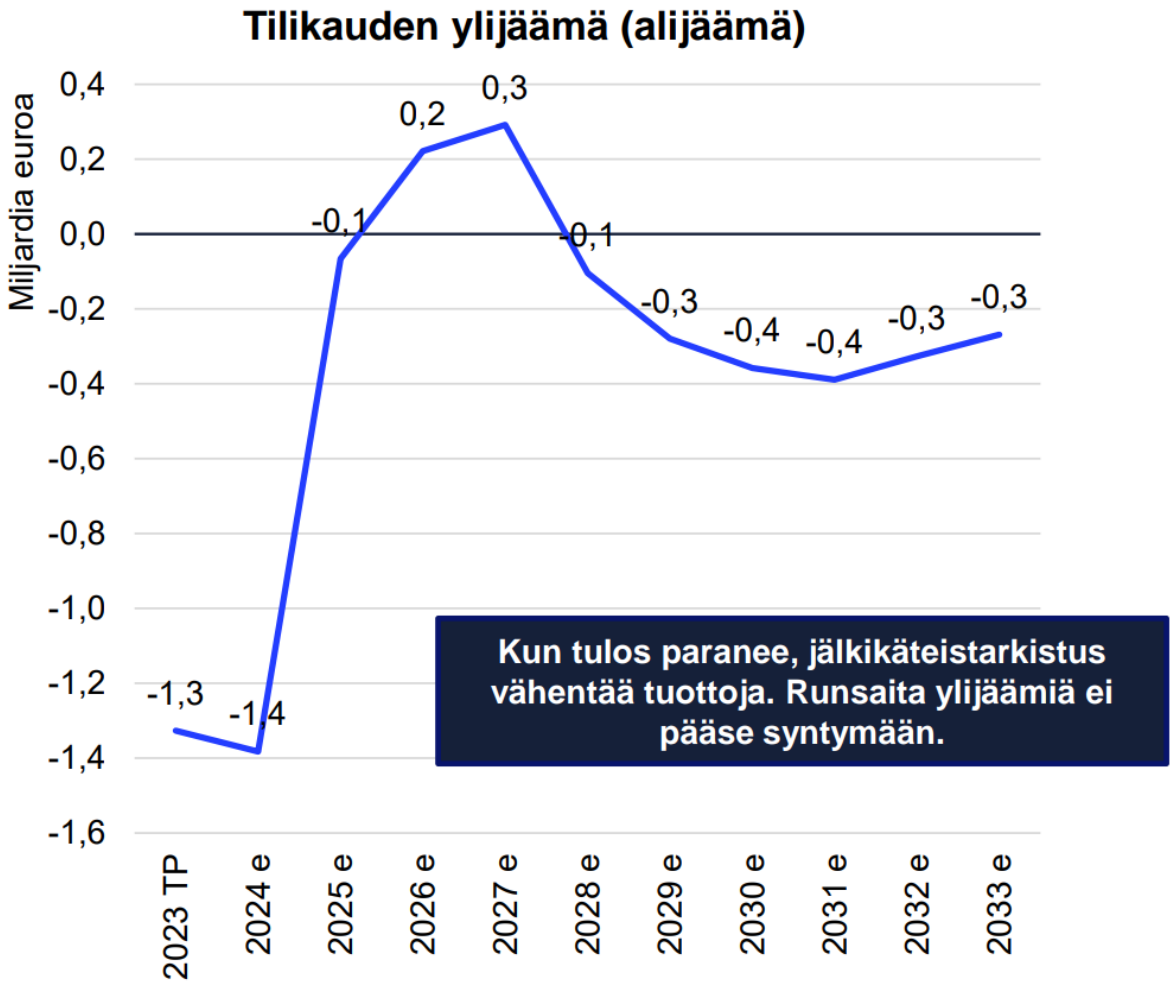

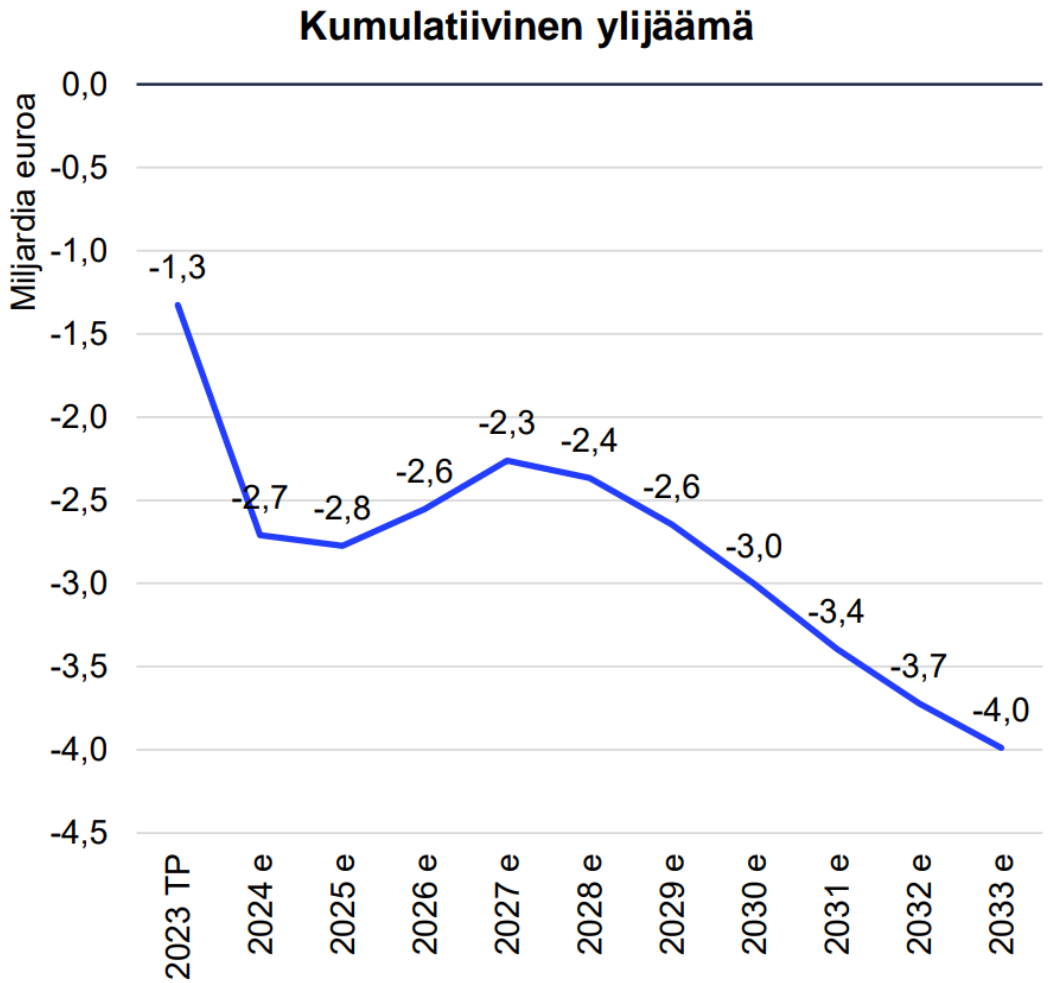

Esitetty jälkikäteistarkistuksen omavastuu heikentää ennustetta n. 300 milj. eur

Ennuste ilman omavastuuta

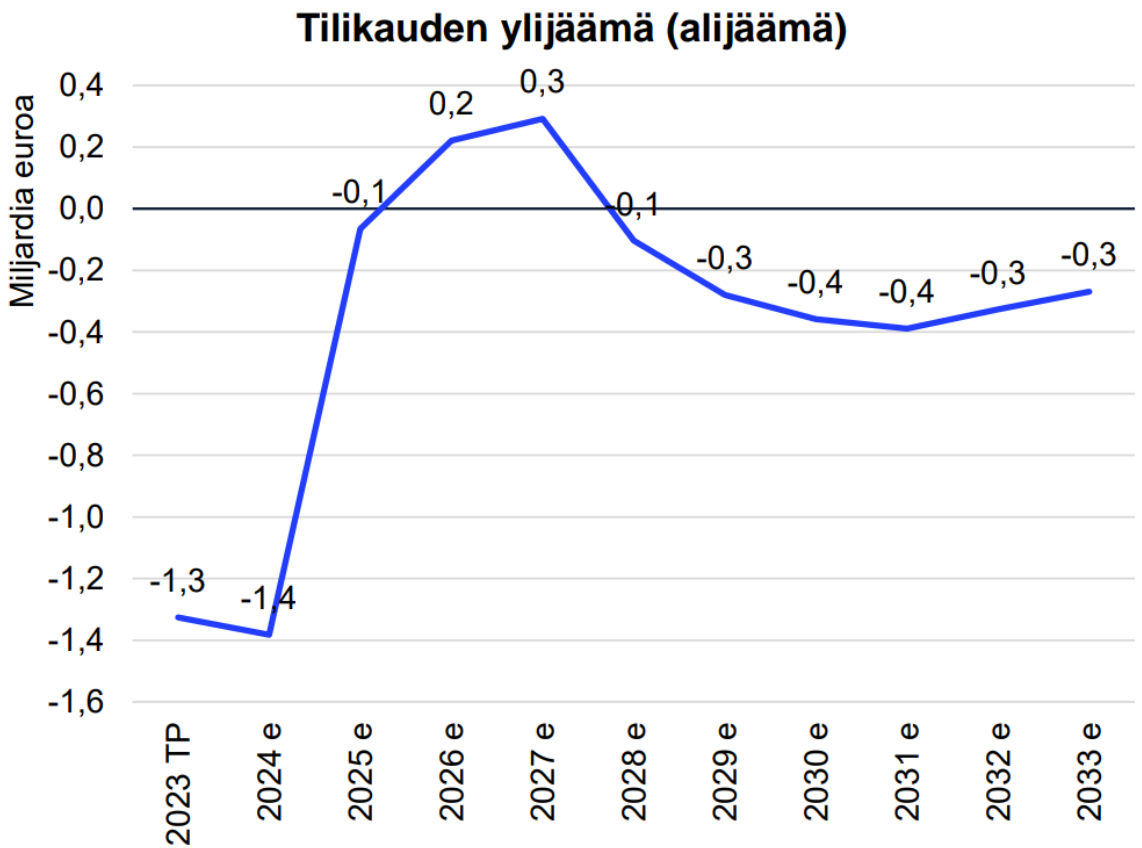

Ennuste lakiesityksen mukaisella omavastuulla

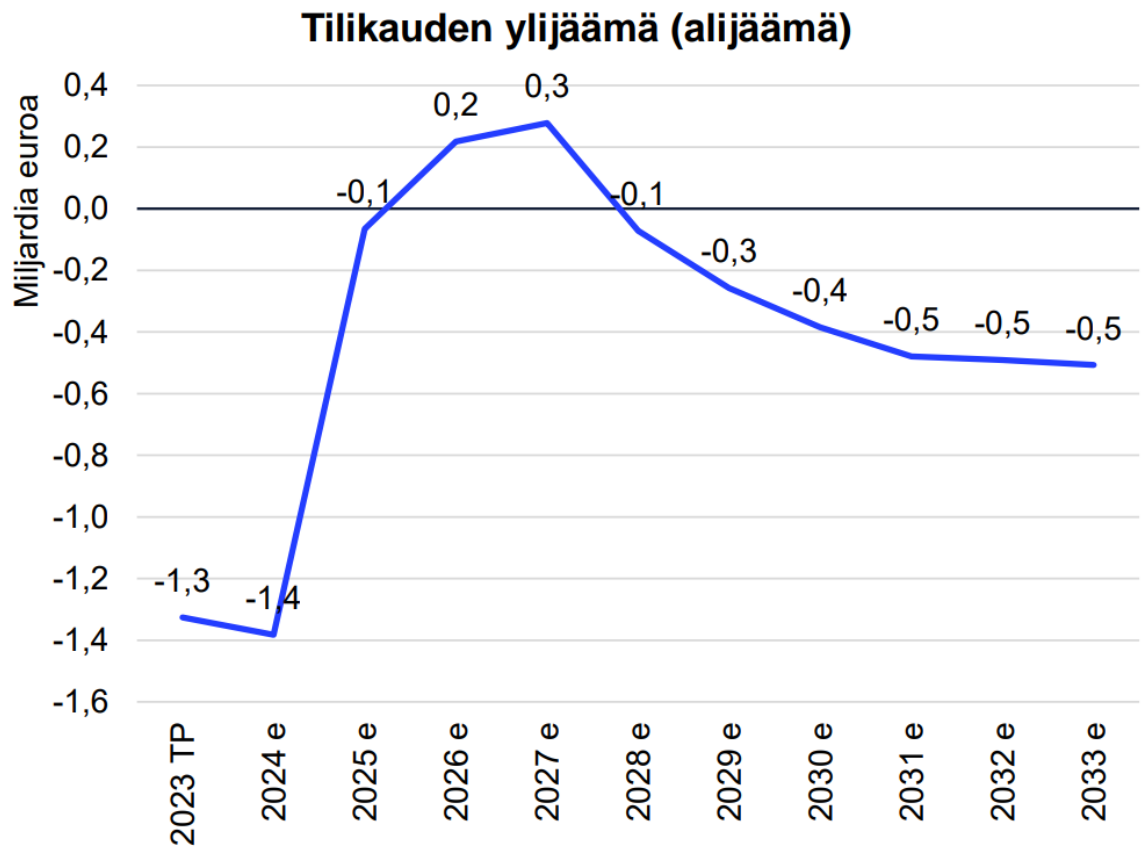

Copyright © Finwise Advisors Oy

Kiitos!

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue